

forstode sig paa det Slags Ting, vare Engländerne. Nu er, troer jeg, Opfattelsen af dette sidste Spørgsmaal idethele bleven en noget anden; jeg troer, at man er kommen under Veir med, at, ligesom det staaer meget daarligt med Englands politiske Moral saaledes staaer det heller ingenlunde saa godt som tidligere med dets finansielle Moral. Jeg skal dog ikke undlade at tilføie, at de Engländerne, med hvem vi i Anledning af vore Jernbaneanlæg have haft at gjøre, have været baade dygtige og hæderlige Folk. Under de mangfoldige Berøringer, hvori jeg er kommen med disse Mænd, — thi vel har jeg kun haft grumme lidet med selve Jernbanelovens Tilblivelse at gjøre, idetmindste som Minister, men jeg har derimod haft grumme meget at gjøre med dens Udførelse —, har jeg ikke mødt Andet end Dygtighed og Hæderlighed; men ved Siden deraf tillader jeg mig dog at udtale, at det er min fulde Overbeviisning, at vi selv kunde have anlagt de heromhandlede Jernbaner ligesaa godt og ligesaa billigt. Dette gjælder nu imidlertid kun om selve Anlægget. Det, som imidlertid især har givet England dets store Overvægt ved saa mangfoldige store Entrepriser, er ingenlunde dets tekniske Overvægt, men dets store Capitalovervægt. Derfor har man ganske vist ogsaa handlet rigtigt paa mangfoldige Steder ved at gjøre Engländerne til Entrepreneurer for saadanne Foretagender, men vel at mærke kun, naar det var Forudsætningen, at de skaffede Pengene tilveie, hvad man ikke selv kunde gjøre, og hvorved man altsaa opnaaede strax, hvad man ellers først vilde have faaet efter mange Aars Forløb. Men, hvad den heromhandlede Jernbane angaaer, da er det jo vel Engländerne, som have bygget den, men det er os selv, der have betalt. Jeg troer, at det i alt Fald, naar Staten selv har anlagt en Jernbane, ogsaa vil være det Rigtige, at den selv driver den; jeg troer, at dette navnlig vil være det Rigtige under den hele Udvikling, som Forholdene nu have faaet hos os, og hvortil jeg ogsaa gjerne vil henregne de Værepenge, som ogsaa vi have faaet gennem Engländerne. See vi hen til Norge, da er det ogsaa der utvivlsomt og bitterligt saa, at den Jernbane, som Staten selv har anlagt,

er bygget bedre og meget billigere end den første Jernbane der, som blev bygget af Engländerne, hvad der ikke forhindrer, at man ved Siden deraf anerkjender, at man, hvis man ikke havde faaet Engländerne til at bygge den første Bane, ikke vilde have forstaaet selv at bygge den anden og ikke vilde have faaet Folket til at votere Penge dertil, fordi det ikke allerede havde seet, at Sligt lod sig gjøre. Som et Slags Muurbrydere og Pionerer have Engländerne saaledes bethdelige Fortjenester. Som nærværende Sag nu staaer, har jeg ikke den fjerneste Tvivl om, at de jydsk-syenske Jernbaner ville kunne drives lige saa godt og lige saa billigt directe af Staten, som de ville kunne drives — jeg vil ikke sige af det engelske Selskab, som ikke er et Selskab, men som kun er en Liquidationsmasse, om hvilken Ingen veed, hvor den vil rulle hen, naar man ikke griber den i Flugten, — af enhver Anden end Staten og altsaa ogsaa af det sjællandske Jernbanelokalskab, trods al den Aerkjendelse, som dette fortjener. Jeg kan ogsaa deri slutte mig til den ærede Indenrigsminister — thi han fremsatte kun sin Paastand med Modification —, at det Almindeliges Interesser ved en Jernbanes Drift i mange og væsentlige Punkter falde sammen med det Actieselskabs Interesser, for hvis Regning Banen drives; men dette er dog ingenlunde Tilfældet i alle Henseender, og der kan gives mangfoldige Forhold, i hvilke Staten virkelig kan have Interesse i at forfølge andre Siemod end det — jeg vil være overordentligt forsigtig i mine Udtryk —, at bringe det størst mulige Udbytte ud af Driften —, og dette er dog det egentlige og legitime Formaal for enhver Bestyrelse af et Actieselskab. Navnlig bliver dette isinesfaldende, hvor Staten har anvendt 18 Millioner Rigsdaler paa at skaffe Rebskaberne tilveie til, at saadanne Baner overhovedet kunne drives. Det er jo dog aldeles uforstandigt her at ville bruge Etiket "Statsindustri"; det har jo ingenlunde været for at skaffe saadan frugtbringende Anvendelse af sine Capitaler, som kunde give den størst mulige Rente ind i Statskassen, tilveie, at man har engageret de oftere nævnte 18 Millioner Rigsdaler i de jydsk-syenske Jernbaner. Jeg hørte vel